

Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen voor een plangebied langs de Valckenhoeflaan in Santpoort-Noord

Gemeente Velsen

COLOFON

Hollandia reeks nr.	1072
Titel:	Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen voor het plangebied aan de Valckenhoeflaan in Santpoort-Noord, gemeente Velsen.
Toponiem:	Santpoort-Noord Valckenhoeflaan
Gemeente:	Velsen
Onderzoeksmeldingsnummer Archis:	5318455100 (bureauonderzoek) en 5317515100 (booronderzoek)
Centrumcoördinaat:	103.800/494.140
Auteur:	Mevr. M.E. Luitjes & dhr. M.A.R.J. Tol
In opdracht van:	Gemeente Velsen Postbus 456 1970 AL IJmuiden
Contactpersoon:	Dhr. S. van Dam
Wetenschappelijke leiding:	Dhr. M. Langeveld
Illustraties:	M.E. Luitjes en M.A.R.J. Tol, tenzij anders vermeld.
Conceptversie:	Januari 2023
Oplage:	7
ISSN:	1572-3151

© Hollandia archeologen, Zaandijk 2023

Tuinstraat 27a
1544 RS Zaandijk
☎ 075 - 622 49 57
✉ info@archeologen.com

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Het onderzoeksgebied	9
3. Beleid	11
4. Doel en methode - bureauonderzoek	13
5. Aardwetenschappelijke gegevens	15
6. Historische gegevens	19
7. Archeologische gegevens	21
8. Archeologische verwachting	23
9. Doel en methode - veldonderzoek	25
10. Onderzoekresultaten	27
11. Beantwoording onderzoeksvragen	29
12. Conclusie en advies	31
Literatuurlijst	32
Bijlagen	33
Bijlage 1: Archeologische perioden	
Bijlage 2: Archeologische stappenplan	
Bijlage 3: Boorstaten	

Afbeelding 1. Het plangebied op een luchtfoto van Google Earth (bron: Google Earth).

SAMENVATTING

In december 2022 en januari 2023 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van dhr S. van Dam van de gemeente Velsen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld en een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen (IVO-O) uitgevoerd voor een plangebied langs de Valckenhoeflaan in Santpoort-Noord (NH).

Door het gebrek aan archeologische gegevens in de regio is de archeologische verwachting voornamelijk opgesteld aan de hand van geologische en historische gegevens. Deze resulteren in een middelhoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden afkomstig uit het neolithicum en een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden afkomstig uit de bronstijd tot en met de nieuwe tijd.

Aan de hand van de onderzoeksresultaten verkregen uit het booronderzoek kan worden gezegd dat het plangebied zich bevindt in een vlakte tussen kustduinen waar getijwerking en beperkte veengroei plaats heeft kunnen vinden. Er zijn verschillende potentiële niveaus te herkennen in de boringen. De potentiële niveaus betreffen het niveau van de oude duinen onder het veen, het niveau op het veen en in het stuifzand daarboven.

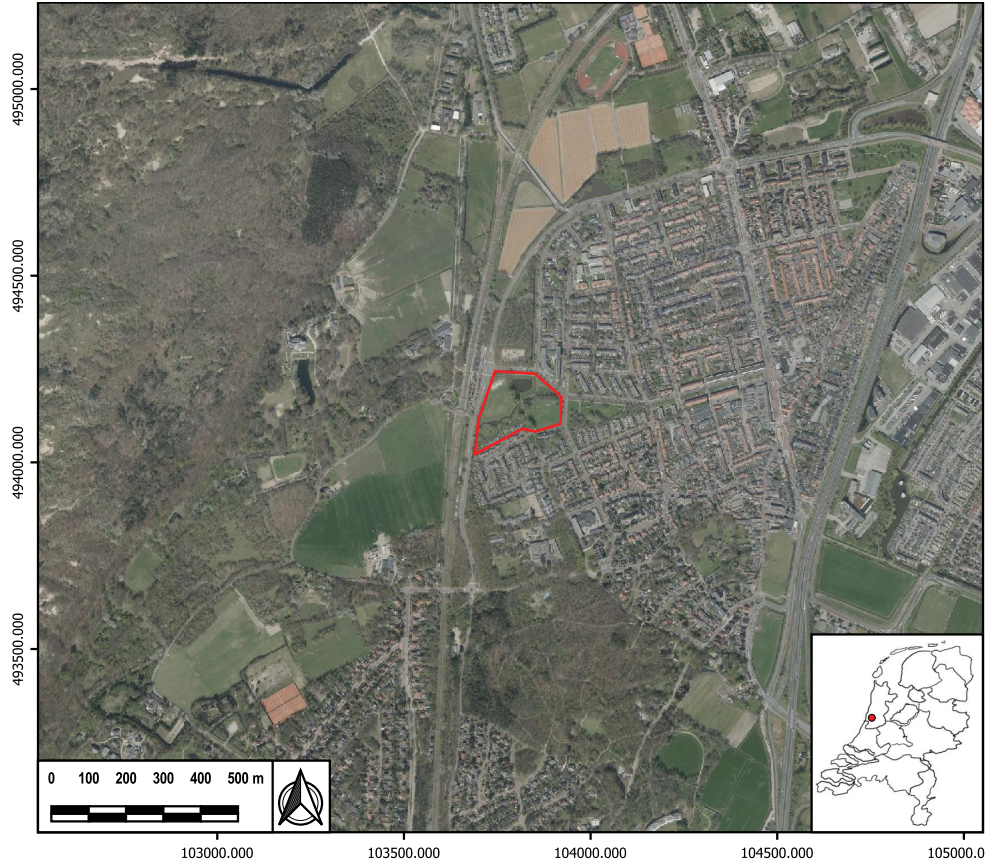
Advies

Er wordt geadviseerd om ofwel passende archeologische vervolgstappen uit te laten voeren wanneer graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden in de ongeroerde grond of een bouwplan te ontwikkelen/aan te passen die graafwerkzaamheden in de ongeroerde grond vermijden. De diepte tot waar geroerde grond is aangetroffen is te zien in afbeelding 15.

Bij het overschrijden van deze dieptes wordt geadviseerd een waarderend archeologisch onderzoek uit te laten voeren door middel van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P, BRL SIKB 4003). Hiermee kan bepaald worden wat de aard, begrenzing en datering van de mogelijke vindplaatsen is en op basis hiervan vast te stellen of deze behoudenswaardig zijn.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport besluit of verdere stappen gewenst zijn dat kan afwijken van dit advies. Als er onverhoopt archeologische resten worden aangetroffen tijdens de werkzaamheden dan geldt voor de initiatiefnemer altijd de verplichting om dit te melden bij het bevoegd gezag, de gemeente Velsen.

Afbeelding 2. Luchtfoto van de regio rond het plangebied. Het plangebied is met rood omkaderd (bron: PDOK).

Afbeelding 3. Het plangebied (rood kader) op een luchtfoto (bron: PDOK).

1

INLEIDING

In december 2022 en januari 2023 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van dhr S. van Dam van de gemeente Velsen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld en een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen (IVO-O) uitgevoerd voor een plangebied aan de Valckenhoeflaan in Santpoort-Noord (NH) (zie afb. 1-6). Op dit perceel zullen flexwoningen worden gerealiseerd. Voor het uitvoeren van deze plannen moet een omgevingsvergunning worden aangevraagd en het overleggen van een rapport, waarin de archeologische waarde van het betrokken terrein naar het oordeel van de burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld, is onderdeel van de aanvraagprocedure van de vergunning.

De met de plannen gepaard gaande grondroering vormt mogelijk een bedreiging voor het archeologisch bodemarchief. Het bureauonderzoek brengt de bekende historische, archeologische en bodemkundige gegevens van het plangebied en de nabije omgeving in kaart om in een vroeg stadium een zo nauwkeurig mogelijk beeld te vormen van de te verwachten archeologische resten.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen (IVO-O) is om de bodemopbouw en eventuele (sub)recente vergravingen in kaart te brengen en de archeologische verwachting, zoals geschetst in het bureauonderzoek, te toetsen en eventueel aan te vullen. Op basis van de resultaten van het bureau- en booronderzoek wordt een advies geformuleerd waarop de gemeente Velsen besluit over de eventueel te nemen vervolgstappen. In het archeologisch informatiesysteem van Nederland (ARCHIS3) is het bureauonderzoek aangemeld onder onderzoeksmeldingsnummer 5318455100 en het booronderzoek onder onderzoeksmeldingsnummer 5317515100.

Afbeelding 4. Overzichtsfoto van het plangebied ten tijde van de werkzaamheden.

Afbeelding 5. Overzichtsfoto van het plangebied ten tijde van de werkzaamheden.

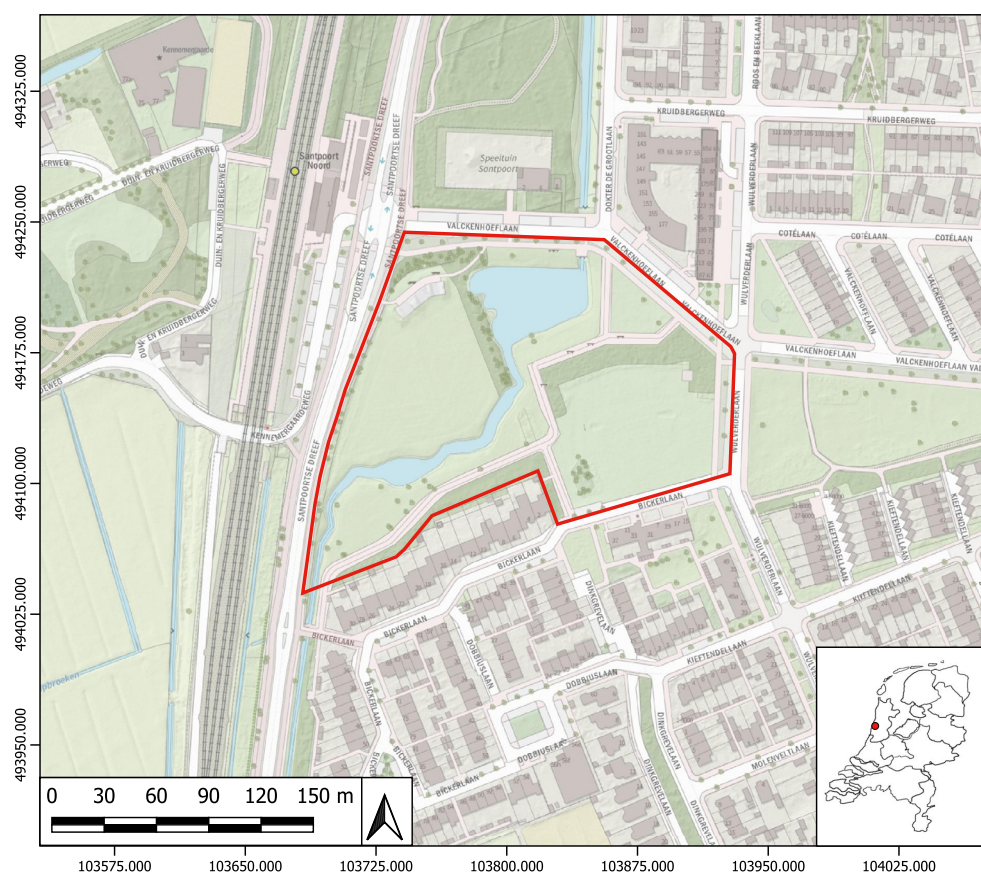

2

HET ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied bevindt zich aan de Valckenhoeflaan, de Bickerlaan, de Santpoortse Dreef en de Wulverderlaan in Santpoort-Noord, gemeente Velsen (zie afb. 1-3 en 6). Het centrumcoördinaat van het plangebied is 103.800/494.140. Op het perceel zullen in de toekomst flexwoningen worden gerealiseerd. Het project bevindt zich nog in de initiatiefase en dit betekent dat er nog geen (ruimtelijke) randvoorwaarden zijn, dus het aantal woningen, de exacte locatie en de verstoringsdieptes zijn op dit moment nog onbekend. Het gehele perceel heeft een oppervlakte van ca. 30.320 m² en is nu in gebruik als park.

Op de Verstoringsbronnenkaart van de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed (RCE) staan binnen het plangebied geen 'bekende vergravingen' of '20e-eeuwse landinrichtingsprojecten' afgebeeld (<https://rce.webgispublisher.nl/> - Verstoringsbronnenkaart).

Afbeelding 6. Het plangebied (rood kader) op een topografische kaart (bron: PDOK).

Gebiedsgerichte besluiten

- besluitgebied
- besluitvlak
- beslitsubvlak

Structuurvisies

- plangebied

Gescande kaarten

- plangebied

Overige besluiten

- plangebied

Enkelbestemmingen

- agrarisch
- agrarisch met waarden
- bedrijf
- bedrijventerrein
- bos
- centrum
- cultuur en ontspanning
- detailhandel
- dienstverlening
- gemengd
- groen
- horeca
- kantoor
- maatschappelijk
- natuur
- overig
- recreatie
- sport
- tuin
- verkeer
- water
- wonen
- woongebied

Dubbelbestemmingen

- waterstaat
- leiding
- waarde

Bouwvlakken

- bouwvlak

Afbeelding 7. Uitsnede van het bestemmingsplangebied 'Santpoort-Noord', vastgesteld in 2017. Het plangebied is rood omkaderd. Bron: Ruimtelijke Plannen.

3

BELEID

In de Erfgoedwet stellen het Rijk en de provincie dat in het ruimtelijk beleid zorgvuldig met het archeologisch erfgoed moet worden omgegaan. Voor gebieden waar archeologische waarden voorkomen of waar reële verwachtingen bestaan dat er ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn, dient voorafgaand aan bodemingrepen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De uitkomsten van het archeologisch onderzoek dienen vervolgens volwaardig in de belangenafweging te worden betrokken.

In 2006 heeft Gedeputeerde Staten van Noord-Holland het beleidskader 'Landschap en Cultuurhistorie' vastgesteld. Bij nieuwe ontwikkelingen dienen archeologische terreinen zoveel mogelijk behouden te blijven en ingepast te worden in de nieuwe ruimtelijke structuur. Terreinen van zeer hoge en van hoge waarde dienen in het bestemmingsplan te worden opgenomen en beschermd. Bij ontwikkeling geldt dat werkzaamheden die kunnen leiden tot aantasting van de aanwezige waarden vergunningsplichtig zijn.

Archeologische overblijfselen moeten door een archeologisch vooronderzoek in een zo vroeg mogelijk stadium worden gelokaliseerd. Waardevolle vindplaatsen die niet behouden kunnen blijven moeten voorafgaand aan de planuitvoering worden onderzocht door middel van een opgraving. De provincie bepleit om bij planontwikkeling de cultuurhistorische waarden in een zo vroeg mogelijk stadium te inventariseren en bij het ruimtelijk ontwerp zoveel mogelijk in te passen (www.ruimtelijkeplannen.nl).

Het plangebied bevindt zich binnen het bestemmingsplangebied 'Santpoort-Noord', vastgesteld in 2017 (zie afb. 7). Binnen het bestemmingsplan heeft het plangebied een dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' toegekend gekregen. Dit betekent dat de aanvrager van een omgevingsvergunning een rapport moet overleggen waarin de archeologische waarde van de betrokken locatie, naar het oordeel van het bevoegd gezag, in voldoende mate is vastgesteld. Een dergelijk rapport moet worden overlegd indien de oppervlakte van de plannen groter is dan 100 m² of waarbij grondroerende werkzaamheden (inclusief heiwerkzaamheden) dieper dan 40 cm worden uitgevoerd.

4

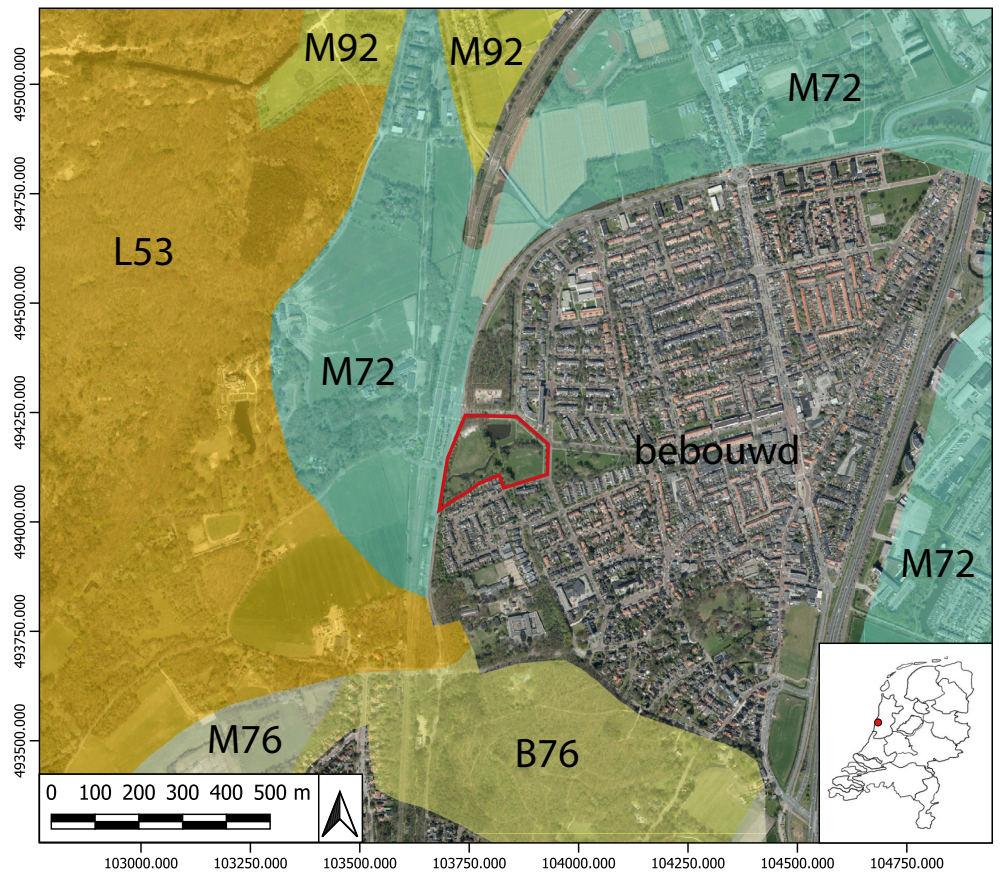
DOEL EN METHODE - BUREAUONDERZOEK

Het doel van een bureauonderzoek is om aan de hand van bestaande bronnen informatie te verzamelen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, het karakter en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aard van de geplande bodemroering en de vraagstelling dienen aanvullende gegevens verzameld te worden. Het bureauonderzoek resulteert in een rapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een (selectie)advies gegeven. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Velsen, kan hierop een (selectie)besluit maken ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek. Tevens kan door middel van het bureauonderzoek in een vroeg stadium in de planvorming rekening gehouden worden met aanwezige archeologische waarden in de bodem.

Bij een bureauonderzoek worden, indien voorhanden, bronnen geraadpleegd die informatie verschaffen over de geologie en archeologie van het betreffende gebied. Onder andere wordt gebruik gemaakt van:

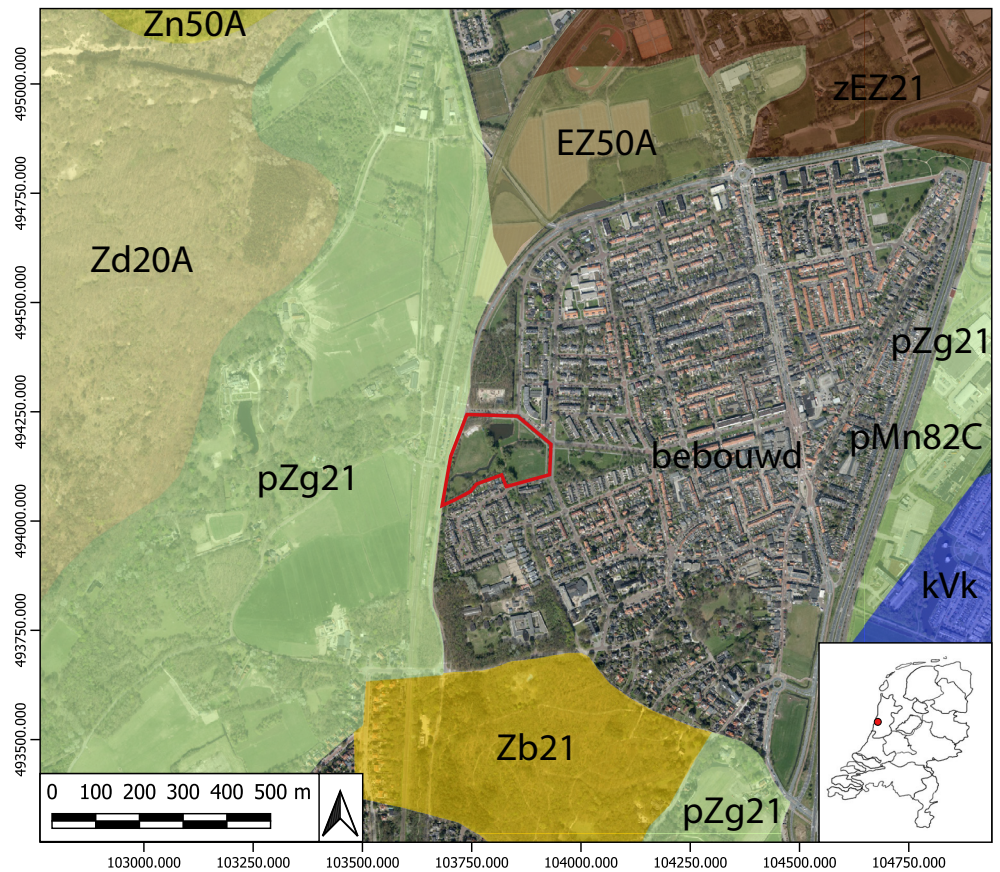
1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige, geomorfologische, geologische en historische kaartgegevens evenals beleidskaarten zoals gemeentelijke en provinciale verwachtingskaarten.
2. Gegevens omtrent eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS3) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).
3. Relevante geologische, historische en archeologische literatuur.

Afbeelding 8. Uitsnede van de geomorfologische kaart van Nederland. Het plangebied is rood omkaderd (bron: PDOK).

14

Afbeelding 9. Uitsnede van de bodemkaart van Nederland. Het plangebied is rood omkaderd (bron: PDOK).

5

AARDWETENSCHAPPELIJKE GEGEVENS

Type gegevens	Bron	Omschrijving
Geologie	De Mulder et al. 2003; Vos 2015	Laagpakket van Zandvoort; formatie van Naaldwijk; Hollandveen laagpakket, formatie van Nieuwkoop; Laagpakket van Wormer, formatie van Naaldwijk.
Geomorfologie (zie afb. 8)	Geomorfologische kaart van Nederland (PDOK)	Bebouwd, ten noorden, oosten en westen 'vlakte van getij-afzettingen' (M72), ten noorden 'vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen' (M92), ten westen 'kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten' (L53), ten zuidwesten 'ingesloten standvlakte' (M76) en ten zuiden 'strandwal' (B76).
Bodemkunde (zie afb. 9)	Bodemkaart van Nederland (PDOK)	Bebouwd, ten noordwesten 'kalkhoudende vlakvaaggronden; matig fijn zand' (Zn50A), ten westen 'kalkhoudende duinvaaggronden; fijn zand' (Zd20A), ten oosten, zuidoosten en westen 'beekeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand' (pZg21), ten zuiden 'vorstvaaggronden; leemarm en zwak lemig fijn zand' (Zb21), ten noorden 'kalkhoudende enkeerdgronden; matig fijn zand' (EZ50A), ten oosten 'kalkarme leek-/woudeerdgronden; klei, profielverloop 2' (pMn82C) en 'waardveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 1,2 m' (kVv).
Hoogte t.o.v. maaiveld	Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN)	3,10-3,40 m +NAP

Tabel 1. Samenvatting van de relevante aardwetenschappelijke gegevens over de regio van het plangebied.

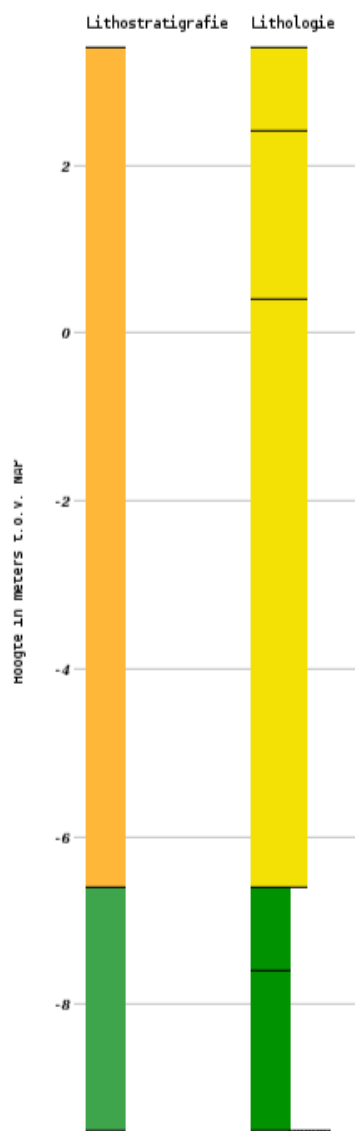
Genese van het landschap

Het plangebied is gelegen in het Hollandse duingebied. Dit duingebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand voorkomen in Noord- en Zuid-Holland. Aan de zeezijde komen de buitenduinen voor, die ook wel de jonge duinen worden genoemd. Verder landinwaarts liggen de lagere en minder reliëfrijke oude duinen. Het ontstaan van het duingebied is sterk gerelateerd aan de zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf ca. 9500 v. Chr.). Tijdens een periode van relatief snelle zeespiegelstijging die tot ca. 4500-4000 v. Chr. duurde, bestond de kust van Nederland uit een uitgestrekt waddegebied met zandbanken en -platen die gescheiden werden door grote getijdengeulen. Dit waddegebied werd gedeeltelijk afgeschermd van de open zee door een reeks eilanden. Deze eilanden en het waddegebied werden als gevolg van de alsmar stijgende zeespiegel geleidelijk omgewerkt en steeds verder naar het oosten verplaatst (Mulder et al. 2003).

Vanaf 4500-4000 v. Chr. nam de stijging van de zeespiegelstand sterk af en kwam de oostwaartse verplaatsing van de eilanden tot stilstand. Vanuit de Noordzee en de grote rivieren werden grote hoeveelheden zand aangevoerd, waardoor de getijdengeulen geleidelijk verzandden en de reeks eilanden aan elkaar groeide tot een strandwal. Achter de strandwallen vond grootschalige veenvorming plaats, waarbij het Hollandveen laagpakket werd gevormd (Mulder et al. 2003).

Tot ongeveer 0-100 n. Chr. bleef de grote aanvoer van zand in stand, waardoor de kustlijn steeds verder westwaarts uitbreidde. Bij die uitbreiding werden afwisselend strand-

Afbeelding 10. De boorstaten van DINOloket boring B25A1397 en B25A0396 (bron: DINOloket).

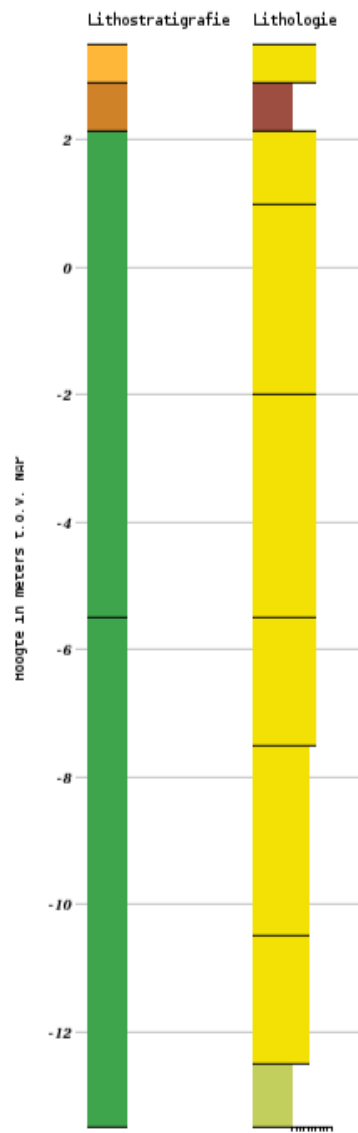
Identificatie : B25A1397
 Coördinaten : 103625 , 494100 (RD)
 Maaiveld: 3.40 m t.o.v. NAP
 Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
 Beschrijfmethode: Onbekend
 Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie

NAZA
 NAWO

Lithologie

Klei
 Zand midden categorie

Identificatie : B25A0396
 Coördinaten : 103619 , 494108 (RD)
 Maaiveld: 3.50 m t.o.v. NAP
 Beschikbare informatie: Digitale opnamegegevens
 Beschrijfmethode: Onbekend
 Kwaliteit interpretatie: Geautomatiseerd toegekend

Lithostratigrafie

NAZA
 NI
 NAWO

Lithologie

Leen
 Zand midden categorie
 Veen

vlaktes en strandwallen gevormd. Strandvlakten werden gevormd gedurende perioden met gemiddeld een kleiner aantal of minder hevige stormen. Het strand werd langzaam breder en op de hogere delen, die alleen tijdens springvloed en zware storm onder water stonden, kon vegetatie (gras en struiken) groeien en vormden zich kleine solitaire duinen. In perioden met meer en/of hevigere stormen werd het door de zee aangevoerde zand boven de vloedlijn op het strand hoog opgeworpen in een rug, een strandwal. Deze strandwallen sloten de strandvlakten af voor overstromingen door de zee. Op de strandwallen kwam nauwelijks begroeiing voor waardoor de wind vrij spel had. Door verstui-vingen konden er bovenop de strandwallen (oude) duinen ontstaan (van der Valk 1996).

Door de voortgaande zeespiegelstijging lagen de strandwallen in westelijke richting steeds hoger ten opzichte van NAP dan oudere strandwallen. Ook het grondwaterniveau steeg als gevolg van de zeespiegelstijging, waardoor de strandvlaktes (de gebieden tus-sen de strandwallen) natter werden en er veenvorming kon optreden.

Vanaf ongeveer 200-300 n. Chr. nam de snelheid van de zeespiegelstijging nog verder af, werd er minder zand aangevoerd uit de Noordzee en werden verschillende rivier-mondingen inactief. Door golfwerking en in mindere mate het getij werden een deel van de strandwallen en de buiten de kustlijn uitstekende delta's van de Maas, Rijn en Oude Rijn geërodeerd. Het bij deze erosie vrijkomende zand werd door de wind opgeblazen in een brede zone met jonge duinen die voor een groot deel de oudere strandwallen en strandvlaktes bedekken (van der Valk 1996).

Grondboringen van www.dinoloket.nl (zie afb. 10)

Ten behoeve van bodemkundig en geologisch onderzoek zijn in het recente verleden binnen het onderzoeksgebied boringen verricht. Deze gegevens zijn te raadplegen via het dinoloket (www.dinoloket.nl). De boringen geven een eerste inzicht in de ondergrond van de plangebieden.

Boring 1 (B25A1397)

Ten westen van het plangebied, aan de overzijde van de spoorlijn, is een geologisch booronderzoek uitgevoerd. Vanaf het maaiveld op 3,40 m +NAP bestaat de ondergrond tot 10 m -mv uit het laagpakket van Zandvoort (formatie van Naaldwijk). Dit laagpakket bestaat uit matig fijn en sterk humeus zand tot 1 m -mv en matig fijn zand tot 10 m -mv. Hieronder is het laagpakket van Wormer van de formatie van Naaldwijk opgeboord.

Boring 2 (B25A0396)

Ten westen van het plangebied, aan de overzijde van de spoorlijn, is een tweede geologisch booronderzoek uitgevoerd. Vanaf het maaiveld op 3,50 m +NAP is tot 0,6 m -mv matig grof en sterk humeus zand opgeboord, behorende tot het laagpakket van Zandvoort (formatie van Naaldwijk). Tot 1,35 m -mv is vervolgens veen opgeboord; het Hollandveen van de formatie van Nieuwkoop. Als laatste is het laagpakket van Wormer (formatie van Naaldwijk) opgeboord, bestaande uit matig grof zand tot 2,50 m, matig grof en matig humeus zand tot 5,50 m -mv en matig grof en zwak humeus zand tot 9 m -mv. Dit laagpakket loopt nog door tot 27 m -mv.

Afbeelding 11. Uitsnede van de kadastrale minuut van 1811-1832, geprojecteerd op de huidige topografie. Het plangebied is rood omkaderd. Kaart is niet op schaal, noorden is boven (bron: HISGIS).

Afbeelding 12. Uitsnede van het Bonneblad van 1899. Het plangebied is rood omkaderd (bron: Topotijdreis).

6

HISTORISCHE GEGEVENS

(Naar <https://www.stichtingsantpoort.nl/wat-we-doen/cultuurhistorie-monumenten/brederode-route/>)

Het gehucht Santpoort wordt in 1388 voor het eerst vermeld in historische bronnen. Vóór het bestaan van de woonkernen Santpoort-Zuid en Santpoort-Noord bestond alleen de noordelijk gelegen woonkern, die in de middeleeuwen bekend stond als het gehucht Santpoort. De nederzetting ontstond op de kruising van de Westlaan (Huis ten Biltstraat) en oude Heereweg (Hoofdstraat). Het zuidelijk gedeelte van het vroegere ambacht 'Velsen ende Santpoort' bestond later uit twee woonkernen: het dorp Santpoort, waaromheen het huidige Santpoort-Noord is ontstaan, en het buurtje Jan Gijzenvaart, het tegenwoordige centrum van Santpoort-Zuid. Door het graven van de Jan Gijzenzandvaart in 1537 kwam in de 17e eeuw een buurtje tot ontwikkeling dat tot 1926 Jan Gijzenvaart zou heten. In dat jaar werd door de gemeente Velsen volgens het raadsbesluit Santpoort van 27 juli 1926 aan beide kernen de gezamenlijke naam Santpoort te geven.

Allebei de kernen van Santpoort liggen aan de vanouds zeer belangrijke verbindingswegen tussen Haarlem en Alkmaar. Deze wegen maakten deel uit van de Heer(e) wegen door het graafschap Holland. Vanaf Santpoort liepen twee heerewegen langs de Molenduinen richting Bloemendaal: aan de oostzijde de huidige Wüstelaan, en de daarop aansluitende Bloemendaalse straatweg, en aan de westzijde de Middenduinerweg/Brederoodseweg en Brederodelaan. Deze wegen bestaan mogelijk al vanaf de 13e eeuw, al waren het toen waarschijnlijk niet veel meer dan zandweggetjes. Een andere belangrijke oude noord-zuidweg liep vlak langs de duinrand, via de Bergweg, Velsenderlaan, de Duin en Kruidbergerweg – dicht langs de kastelen Huis te Brederode en Huis te Velsen – over de Driehuizerkerkweg en Waterlandweg naar de oude kerk van Velsen, en sloot daar aan op de Heereweg tussen Velsen en Santpoort (Hoofdstraat-Rijksweg). Uit 16e-eeuwse akten blijkt dat de Bergweg van oorsprong ook een Heereweg was.

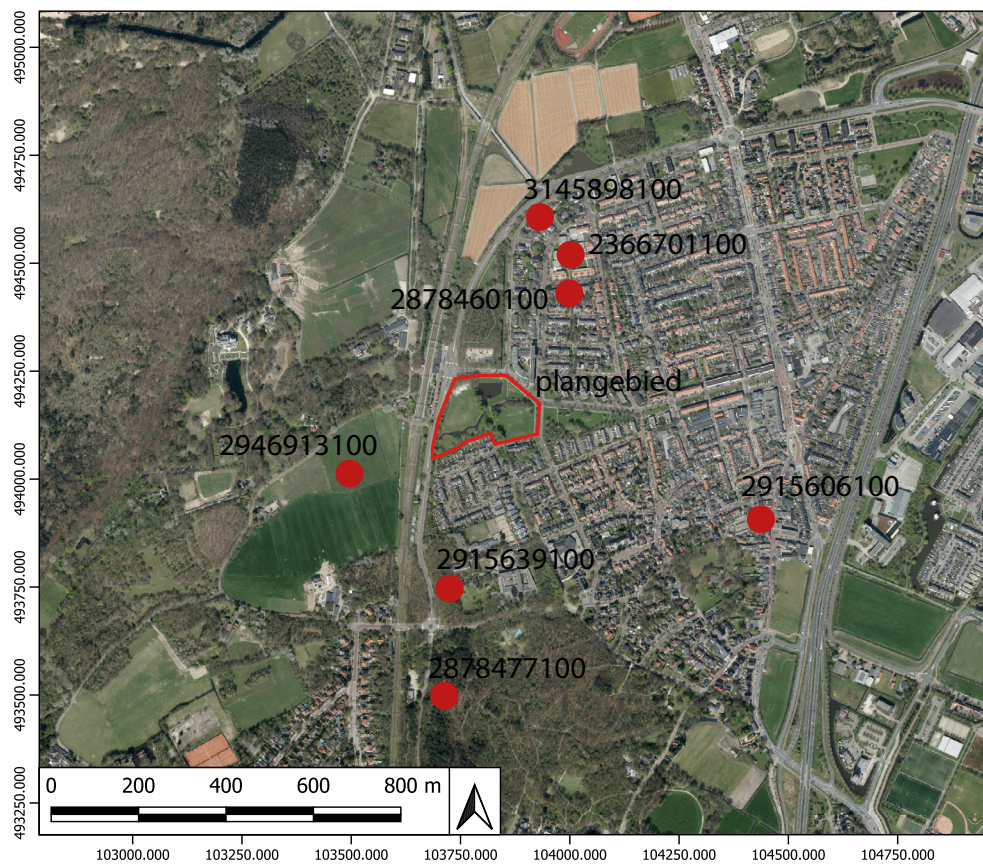
De werkgelegenheid kwam in de loop der eeuwen vooral van blekerijen, landbouw, tuinbouw, veeteelt en buitenplaatsen. In 1537 kreeg Haarlem toestemming om een zandvaart (Jan Gijzenzandvaart) aan te leggen tussen Santpoort en Haarlem om duinzand voor bouwdoeleinden naar Haarlem te vervoeren. In het laatste kwart van de 16e eeuw kwam door vestiging van Vlaamse en Brabantse linnenwevers en -handelaren in Haarlem textielnijverheid tot ontwikkeling. In 1578 vestigde de eerste bleker zich in Santpoort.

Veel buitenplaatsen ontstonden uit boerderijen of hofsteden, die soms al in de 16e eeuw door rijke Haarlemse en Amsterdamse burgers in deze streek werden gesticht of gekocht als geldbelegging. Er ontstonden uitgestrekte buitenplaatsen met eerst formeel aangelegde tuinen of parken. Grote hakhoutplantages werden aangelegd als belangrijke bron van inkomsten. Na het verval van de blekerijen werden op de vrijkomende terreinen veelal buitenplaatsen aangelegd.

Historische kaarten

Op zowel de kadastrale minuut van 1811-1832 (zie afb. 11) als het Bonneblad van 1899 (zie afb. 12) is het plangebied onbebouwd. De percelen waarbinnen het plangebied valt op de kadastrale minuut staan op de bijbehorende aanwijzende tafels geclassificeerd als weiland en bos. Het plangebied bevindt zich op deze kaart ook binnen het gebied 'De Schipbroeken', een moerassig veengebied uit de middeleeuwen. Pas in de loop van de jaren '50 wordt rond het plangebied de eerste bebouwing gerealiseerd, maar het plangebied zelf blijft onbebouwd en is het in gebruik als bollenland. In de huidige situatie is het een aangelegd park (Topotijdreis.nl).

Afbeelding 13. Overzichtskaart van alle onderzoeken en onderzoeksmeldingen in de omgeving van het plangebied, zoals beschreven in hoofdstuk 7 (bron: ARCHIS3).

7

ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

Het plangebied bevindt zich binnen archeologisch monument 14909 van archeologische waarde: een terrein met sporen van bewoning en resten van complete cultuurlandschappen uit de prehistorie, Romeinse tijd en historische tijden (ARCHIS3). Het betreft een uitzonderlijk omvangrijke stapeling van voormalige cultuurlandschappen, genetisch nauw verweven met de geologische en landschappelijke evolutie. Dit bodemarchief, opgebouwd uit Oude en Jonge Duinzanden, veen, zavel en klei (Oer-IJ-estuarium), is kenmerkend en representatief voor de bewoningsgeschiedenis van het West-Nederlandse kustgebied.

Binnen het plangebied heeft nog niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. In de omgeving van het plangebied zijn echter wel een aantal onderzoeken uitgevoerd en er zijn ook een aantal vondstmeldingen gedaan. Hieronder zullen een aantal relevante onderzoeken en meldingen worden besproken (zie ook afb. 13).

In een weiland aan de Duin en Kruidbergerweg, ten zuiden van het plangebied, is een veldverkenning uitgevoerd door de AWN (2946913100). Uit molshopen werden 24 handgevormde aardewerkscherven uit de late ijzertijd of Romeinse tijd verzameld, alsmede een scherf uit de late middeleeuwen en ca. 125 scherven uit de nieuwe tijd (16e-18e eeuw). Het aardewerk is niet verder gespecificeerd (Archeologische Kroniek van Holland over 1994, p. 334).

Ten zuiden van het plangebied, aan de Santpoortse Dreef, is een vondstmelding gedaan (2915639100). Het betreft middeleeuws aardewerk, gedraaid en handgevormd (bijna geen inheems-Romeins handgevormd) aardewerk uit de Romeinse tijd en een laatmiddeleeuwse munt van rond 1200. De vondstcontexten en determinaties van de vondsten zijn niet nader gespecificeerd (ARCHIS3).

Aan de J.T. Cremerlaan, ten noordoosten van het plangebied, is een vondstmelding gedaan van geveerd aardewerk en terra sigillata aardewerk uit de Romeinse tijd. De vondstcontexten en determinaties van de vondsten zijn niet nader gespecificeerd (2878460100) (ARCHIS3).

Aan de Wijnoldy Daniëlsaan, ten zuiden van het plangebied, is een vondstmelding gedaan van gedraaid aardewerk uit de vroeg-Romeinse tijd (2878477100). De vondstcontexten en determinaties van de vondsten zijn niet nader gespecificeerd (ARCHIS3).

Aan de Hoofdstraat, ten zuidoosten van het plangebied, is een vondstmelding gedaan (2915606100). Het betreft een bakstenen muur van één meter dik (baksteenformaat 23x12x5 cm), een inhumatiegraf met het hoofd in het westen, en dakleien. Mogelijk is het muurwerk een restant van de St. Patrick kapel, die in 1399 werd gesticht door Jan van Brederode (ARCHIS3).

Ten noorden van het plangebied, aan het Dreefplantsoen, zijn in een bouwput een aantal sloten en greppels waargenomen die haaks staan op de westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde hoogtelijnen van het voormalige landschap. Ze komen voor aan de onder- en bovenzijde van een in de richting van de voormalige strandvlakte wegduikende veenlaag (3145898100). De ouderdom is op basis van de stratigrafie waarschijnlijk late ijzertijd en Romeinse tijd. Deze vindplaats bevindt zich ca. 150 m ten noordwesten van de plek waar in de jaren '50 een nederzettingsterrein uit de midden en late-ijzertijd werd

opgegraven (Spanjaardsberg) (Archeologische Kroniek van Holland over 1988, p 295).

Aan de Roos en Beeklaan 4, ten noordoosten van het plangebied, is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (2366701100). Direct onder het oppervlak bevond zich een laag van ca. 60 cm dik: teelaarde met daaronder plaatselijk een laag puin. Hieronder lagen twee zandlagen, de bovenste met veel baksteenpuin, beiden uit de nieuwe tijd. Onder dit zand lag een akkerlaag en onder deze akkerlaag bevonden zich enkele greppels en sloten. In een aantal van deze sporen werd Pingsdorfaardewerk (900-1200), vroeg steengoed (1300-1500) en een sterk verweerde scherf (ijzertijd/Romeinse tijd of kogelpotaardewerk 800-1400) gevonden. Een veenlaag dagzoomde over het vlak, en werd ook in het profiel waargenomen. Het grootste deel van het plangebied was echter tot op de maximale ontgravingsdiepte (ca. 1,25 m-1,6 m -mv) verstoord door moesbedden. Uit de moesbedden was roodbakkend aardewerk (1600-1750), faïence (1700-1800) en Europees porselein (1800-1900) gevonden (Poulus 2012).

8

ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Periode	Verwachting	Diepte	Omschrijving van de te verwachten resten
Neolithicum	Middelhoog	Op de top van de strandwal/ het niveau van de strandvlakte	Resten van (jacht)kampen, seizoenskampen, cultuurlagen, greppels, kuilen, aardewerk, natuursteen, resten van vuursteenbewerking, haarden, begravingen en archeobotanisch/zoologisch materiaal.
Bronstijd	Hoog	In de oude duinafzettingen	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, greppels, kuilen, haarden, begravingen, aardewerk, natuursteen, gewei, voorwerpen van been, metaal en hout, archeobotanisch/zoologisch materiaal, betredingsporen, leer.
IJzertijd en Romeinse tijd	Hoog	In de oude duinafzettingen en de top van eventueel veen	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, greppels, kuilen, begravingen, waterputten, aardewerk, natuursteen, gewei, voorwerpen van been, metaal en hout, leer, glas en archeobotanisch/zoologisch materiaal.
Vroege middeleeuwen	Hoog	In de oude duinafzettingen en de top van eventueel veen	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, sloten, greppels, kuilen, begravingen, water- en beerputten, aardewerk, natuursteen, gewei, glas, voorwerpen van been, metaal, hout en leer, aanplempingslagen, kelders en archeobotanisch/zoologisch materiaal.
Late middeleeuwen en nieuwe tijd	Hoog	Direct onder het maaiveld, voornamelijk in het jonge duinzand	Nederzettingssporen, ploegsporen, cultuurlagen, sloten, greppels, kuilen, begravingen, water- en beerputten, aardewerk, natuursteen, gewei, glas, voorwerpen van been, metaal, hout en leer, aanplempingslagen, kelders en archeobotanisch/zoologisch materiaal.

Tabel 2. Overzicht van de archeologische verwachtingen per tijdsperiode op basis van het bureauonderzoek.

Na terugtrekking van de zee zijn op de strandwal duinen ontstaan. Het strandwal/duinlandschap was in vele opzichten een gunstige gebied voor bewoning. De nederzettingen werden gesticht op de hoger gelegen duinkopjes; in de laagtes tussen de duinen werden akkers aangelegd. In de ondergrond kunnen daarom aan de bewoning en landbouwactiviteiten gerelateerde cultuurlagen verwacht worden.

Aan de hand van het geologische kaartmateriaal kan gezegd worden dat het plangebied zich ofwel op een van (de uitlopers van) de kustduinen bevindt ofwel in een vlakte bevindt tussen kustduinen waar mogelijk veengroei heeft plaats kunnen vinden en eventueel getijwerking heeft plaatsgevonden. Het laatste geval is hier het meest waarschijnlijk. In dit geval zijn er verschillende verwachtingen op te stellen voor het niveau van de strandvlakte, het oude duinniveau, het niveau op het veen, het stuifzand boven het veen en de getijafzettingen.

Oude archeologische resten zijn in latere perioden begraven onder lagen schoon duinzand. Gaandeweg is een opeenstapeling van archeologische lagen gescheiden door natuurlijk duinzand, veen of getijafzettingen ontstaan. De conservering van resten is normaal gesproken goed, doordat het grondwater in de loop van de tijd is gestegen.

Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de kans op het voorkomen van archeologische waarden over het algemeen als hoog kan worden geschat. Deze hoge verwachting geldt voor alle perioden waar door middel van historische bronnen of archeologische onderzoeken geen verduidelijking gegeven kan worden. De uitzondering hierop betreft de middelhoge verwachting voor het laat neolithicum waarin mogelijk is dat het niveau toentertijd een strandvlakte was die waarschijnlijk onbewoond zal zijn geweest.

Vanaf de middeleeuwen zijn historische gegevens bekend over Santpoort. Binnen het plangebied zijn geen resten uit deze periode bekend. De nabijgelegen archeologische onderzoeken en vondstmeldingen lijken echter een hoge verwachting te ondersteunen.

9

DOEL EN METHODE - VELDONDERZOEK

Binnen het onderzoeksgebied is een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen uitgevoerd (IVO-O). Het doel van het verkennend booronderzoek is om de ondergrond en eventuele (sub)recente vergravingen in beeld te brengen. Daarmee kan de archeologische verwachting worden getoetst en eventueel worden aangevuld.

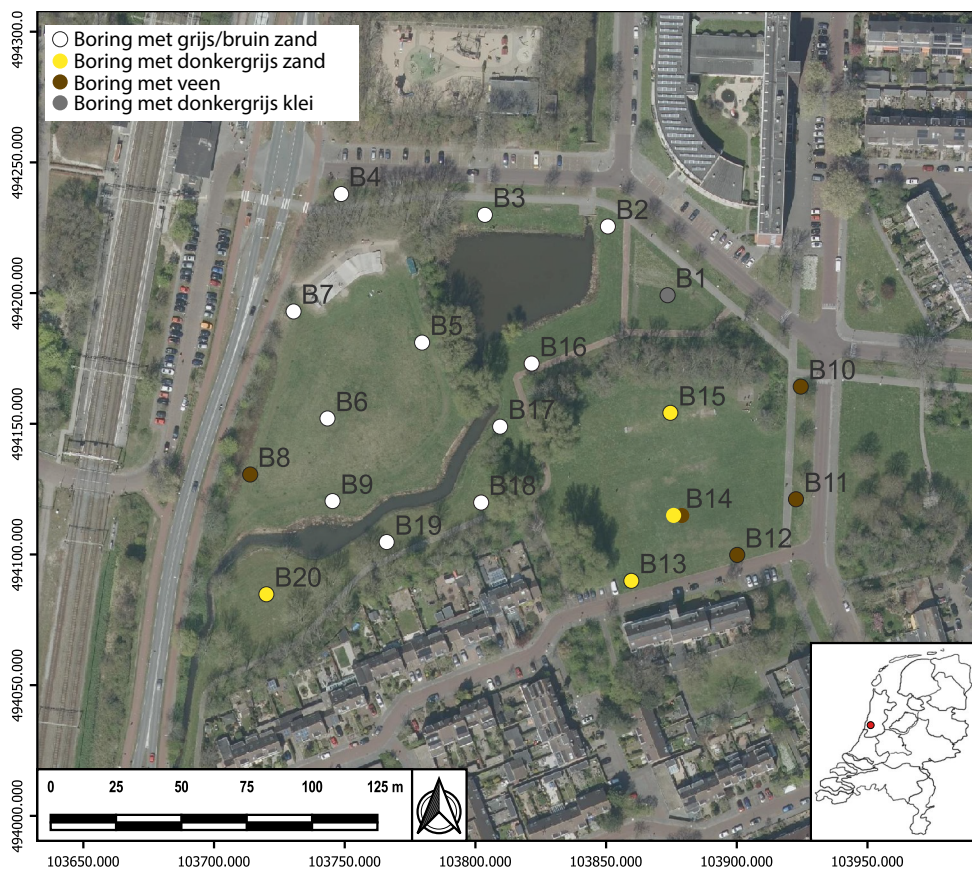
De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd die met dit verkennend booronderzoek beantwoord moeten worden:

1. Wat is de bodemopbouw?
2. Zijn er (sub)recente vergravingen aanwezig? Zo ja, waar bevinden deze zich en op welke diepte zijn die aangetoond?
3. Zijn er aanwijzingen van menselijk handelen? Zo ja, waar bevinden deze zich en op welke diepte zijn die aangetoond?
4. Zijn er op basis van de onderzoeksresultaten archeologische niveaus aan te wijzen? Zo ja, waar en hoe diep bevinden deze zich en wanneer kunnen ze zijn bewoond?
5. Dienen archeologische vervolgstappen te worden genomen?
6. Komt de archeologische verwachting, zoals gespecificeerd in het bureauonderzoek, overeen met de gegevens die zijn verkregen tijdens het verkennend booronderzoek? Beargumenteer of verklaar?

Voorafgaand aan het onderzoek is de onderzoeksmethode bepaald in het plan van aanpak die zover mogelijk opgevolgd zou worden (Schnitker 2022). Het onderzoek is uitgevoerd volgens de KNA 4.1, protocol 4003 met deelprocessen VS03 tot en met VS08. Er dienden 20 boringen te worden gezet tot 2,5 m onder maaiveld om ook de dieper gelegen bodemlagen te kunnen documenteren.

Vondsten zijn per laag verzameld. De boringen zijn gezet met een Edelmanboor met een diameter van zeven cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De opgeboorde grond is handmatig afgezet en nader bekeken op archeologische indicatoren. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB) en ingemeten in het landelijk RD-coördinatensysteem met een GPS.

Afbeelding 14. Boorpuntenkaart van het verkennend onderzoek met de boornummers weergegeven naast de boorpunten en met de boringen onderverdeeld in verschillende kleuren op basis van opvallende kenmerken.

Afbeelding 15. Boorpuntenkaart met de diepte van de recente verstoringen weergegeven naast de boringen.

10

ONDERZOEKSRESULTATEN

De boorstaten van de 20 boringen zijn als bijlage toegevoegd aan dit rapport (zie bijlage 3). De boringen zijn tot zover mogelijk gezet tot 2,5 meter -mv. Alleen in boring 4 kon er niet verder dan 100 cm -mv geboord worden.

Op de boorpuntenkaart zijn de locaties van de boringen weergegeven (afb. 14). De bodemopbouw in het plangebied is grofweg in vier delen te verdelen; namelijk een pakket met geroerde lagen, een kleipakket, een veenlaag en een laag met duinzand.

Bodemopbouw

In het plangebied werden onder de bouwvoor verschillende gevlekte lagen aangetroffen. Deze lagen liepen tot een variërende diepte door. Onder deze lagen toonde de bodemopbouw enkele verschillen.

In de meeste gevallen werd de gevlekte bodem opgevolgd door een of meerdere zandlagen. Deze lagen bestonden uit grijs/bruin, matig siltig zand dat soms kleibrokken bevatte. Hieronder werd vanaf 60-230 cm -mv (2,63 - 0,83 m NAP) tot het einde van de boringen grijs, matig siltig homogeen zand aangetroffen. Dit homogene zand kon af en toe echter nog een veenbandje bevatten.

Vanaf 140-170 tot 175-230 cm -mv (1,65-1,35 tot 1,3-0,83 m NAP) werd in boring 8, 10, 11, 12 en 14 een (donker)bruine veenlaag aangetroffen dat soms zand- en kleibrokken kon bevatten. De brokken zouden het resultaat kunnen zijn van een natuurlijke mariene afzetting zijn of een verrijking van een laag om te akkeren. Onder de veenlaag werd het homogene zand aangetroffen tot het einde van de boring.

In boring 13, 14, 15 en 20 werd een donkergrijze zandlaag aangetroffen, waarvan de laag in boring 14, 15 en 20 humusvlekken bevatte. De laag kwam voor van 55-115 tot 140-160 cm -mv (2,52-1,96 tot 1,72-1,51 m NAP). De donkere kleur en de humusvlekken kunnen ontstaan zijn door erosie van veengrond of kan een oude bouwvoor betreffen.

In een enkele boring, boring 1, werd tot een diepte van 105 cm -mv (2,25 m NAP) donkergrijze klei aangetroffen, waaronder zich een veenpakket van 50 cm dik bevond. Onder deze lagen werd op 155 cm -mv (1,75 m NAP) homogeen zand aangetroffen tot het einde van de boring. In andere boringen werden de kleilagen niet aangetroffen, wel werden er soms kleibrokken aangetroffen.

Archeologische indicatoren en recente vergravingen

Er is geen vondstmateriaal aangetroffen in de boringen. Wel zijn er enkele lagen aangetroffen die een indicatie kunnen zijn van de aanwezigheid van eventuele archeologisch niveaus en werd een donkergrijze laag met humusvlekken aangetroffen dat mogelijk ontstaan kan zijn door erosie van veengrond en/of een oude bouwvoor betreft. De donkergrijze laag met humusvlekken kwam voor van 55-115 tot 140-160 cm -mv (2,52-1,96 tot 1,72-1,51 m NAP).

Op het plangebied in Santpoort-Noord hebben verschillende vergravingen plaatsgevonden. Deze hebben plaatsgevonden op specifieke locaties in het gebied waardoor er geen eenduidige mate van verstoring is aangetroffen. De dieptes tot waar de recente vergravingen zijn aangetroffen zijn per boring weergegeven in afbeelding 15. Langs de watergang in het midden van het gebied en de wegen in het noorden en het oosten lijkt de mate van verstoring het hoogst te zijn.

Interpretatie van de onderzoeksresultaten

In het plangebied werden onder de bouwvoor verschillende gevlekte lagen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van recente vergravingen in het gebied. Specifiek langs de watergang in het midden van het gebied en de wegen in het noorden en het oosten lijkt de mate van verstoring relatief hoog te zijn.

Onder de gevlekte lagen werd stuifzand aangetroffen, in een aantal boringen werd in het stuifzand ook een veenlaag aangetroffen. Een dergelijke veenlaag werd vaak afgezet tussen de ijzertijd en de vroege middeleeuwen en werd later afgedekt door jonger stuifzand afkomstig uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Vondstmateriaal en sporen kunnen voornamelijk worden aangetroffen op de top van het veen.

Het voorkomen van stuifzand boven en onder de veenlaag geeft aanvullende context aan de boringen waar geen veen is aangetroffen. Hierdoor is het aannemelijk dat het oude duinzand ook is aangetroffen in de boringen waar geen veen aanwezig was. In dit geval is het onderscheid niet herkend tijdens het zetten van de boringen. Het oude duinzand werd veelal afgezet tijdens de bronstijd tot en met de vroege middeleeuwen.

In een enkele boring werd boven het zand ook een kleilaag aangetroffen. Deze waarneming gecombineerd met het geomorfologische kaartmateriaal (die aangeeft dat het plangebied zich bevindt in een vlakte met getijafzettingen) geeft aan dat er waarschijnlijk invloed van getij is geweest in het gebied, maar dat dit mogelijk voornamelijk in het noorden van het gebied is geweest. Mogelijk is de zone in het oosten van het plangebied, met de veenlaag, een laagte tussen de kustduinen en zijn de overige boringen gezet in plekken waar vroeger de kustduinen hoger waren.

Samenvattend kan aan de hand van de onderzoeksresultaten worden gezegd dat het plangebied zich bevindt in een vlakte tussen kustduinen waar getijwerking en beperkte veengroei plaats heeft kunnen vinden. Er zijn verschillende potentiële niveaus te herkennen in de boringen. De potentiële niveaus betreffen het niveau van de oude duinen onder het veen, het niveau op het veen en in het stuifzand daarboven.

BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

1. Wat is de bodemopbouw?

In het plangebied werden onder de bouwvoor verschillende gevlekte lagen aangetroffen. Deze lagen liepen tot een variërende diepte door. Onder deze lagen toonde de bodemopbouw enkele verschillen.

In de meeste gevallen werd de gevlekte bodem opgevolgd door een of meerdere zandlagen. Deze lagen bestonden uit grijs/bruin, matig siltig zand dat soms kleibrokken bevatte. Hieronder werd vanaf 60-230 cm -mv (2,63 - 0,83 m NAP) tot het einde van de boringen grijs, matig siltig homogeen zand aangetroffen. Dit homogene zand kon af en toe echter nog een veenbandje bevatten.

Vanaf 140-170 tot 175-230 cm -mv (1,65-1,35 tot 1,3-0,83 m NAP) werd in boring 8, 10, 11, 12 en 14 een (donker)bruine veenlaag aangetroffen dat soms zand- en kleibrokken kon bevatten. De brokken zouden het resultaat kunnen zijn van een natuurlijke mariene afzetting zijn of een verrijking van een laag om te akkeren. Onder de veenlaag werd het homogene zand aangetroffen tot het einde van de boring.

In boring 13, 14, 15 en 20 werd een donkergrijze zandlaag aangetroffen, waarvan de laag in boring 14, 15 en 20 humusvlekken bevatte. De laag kwam voor van 55-115 tot 140-160 cm -mv (2,52-1,96 tot 1,72-1,51 m NAP). De donkere kleur en de humusvlekken kunnen ontstaan zijn door erosie van veengrond of kan een oude bouwvoor betreffen.

In een enkele boring, boring 1, werd tot een diepte van 105 cm -mv (2,25 m NAP) donkergrijze klei aangetroffen, waaronder zich een veenpakket van 50 cm dik bevond. Onder deze lagen werd op 155 cm -mv (1,75 m NAP) homogeen zand aangetroffen tot het einde van de boring. In andere boringen werden de kleilagen niet aangetroffen, wel werden er soms kleibrokken aangetroffen.

2. Zijn er (sub)recente vergravingen aanwezig? Zo ja, waar bevinden deze zich en op welke diepte zijn deze aangetoond?

Op het plangebied in Santpoort-Noord hebben verschillende vergravingen plaatsgevonden. Deze hebben plaatsgevonden op specifieke locaties in het gebied waardoor er geen eenduidige mate van verstoring is aangetroffen. De dieptes tot waar de recente vergravingen zijn aangetroffen zijn per boring weergegeven in afbeelding 15. Langs de watergang in het midden van het gebied en de wegen in het noorden en het oosten lijkt de mate van verstoring het hoogst te zijn.

3. Zijn er op basis van de onderzoeksresultaten mogelijke archeologische niveaus aan te wijzen? Zo ja, waar en hoe diep bevinden deze zich en wanneer kunnen ze zijn bewoond?

Er zijn verschillende potentiële niveaus te herkennen in de boringen. De potentiële niveaus betreffen het niveau van de oude duinen (onder het veen) afkomstig uit een periode tussen het laat neolithicum en de vroege middeleeuwen (140-170 cm -mv/1,65-1,35 m NAP), het niveau op het veen afkomstig uit een periode van de ijzertijd tot en met de vroege middeleeuwen (175-230 cm -mv/1,3-0,83 m NAP) en in het stuifzand daarboven dat afkomstig is uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

Er werd een donkergrijze laag met humusvlekken aangetroffen dat mogelijk ontstaan kan zijn door erosie van veengrond en/of een oude bouwvoor betreft. De donkergrijze

laag met humusvlekken kwam voor van 55-115 tot 140-160 cm -mv (2,52-1,96 tot 1,72-1,51 m NAP). Deze laag bevindt zich boven de veenlaag en lijkt daardoor afkomstig te zijn uit een periode van de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd.

4. Dienen er archeologische vervolgstappen te worden genomen?

Aangezien het nog niet bekend is wat de specifieke bouwplannen worden kan er ook geen duidelijke uitspraak gedaan worden over of archeologische vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De mate van verstoring is beperkt en de donkere laag met humusvlekken geeft aanleiding om meer vragen te stellen over wat er heeft plaatsgevonden in het plangebied. De aanwezigheid van archeologische waarden onder de gevlekte lagen kan niet worden uitgesloten. Hierdoor wordt het uitvoeren van aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd indien de werkzaamheden zullen reiken tot onder de gevlekte lagen (zie afb. 15).

5. Klopt de archeologische verwachting, zoals geschetst in het bureauonderzoek (To/Luitjes 2022), met de gegevens die zijn verkregen tijdens het booronderzoek?

Het beeld dat geschetst is in het bureauonderzoek komt grotendeels overeen met de resultaten uit het verkennend veldonderzoek. Er waren twee opties gegeven voor de verwachtingen, namelijk dat het plangebied zich bevindt op een uitloper van een kustduin of tussen kustduinen gelegen is. De laatste optie lijkt hier van toepassing te zijn.

Aan de hand van de verstoringen kan de verwachting niet worden aangepast voor het plangebied. Wel zijn er nu dieptes bekend waarop de verschillende niveaus zouden kunnen worden verwacht.

12

CONCLUSIE EN ADVIES

In december 2022 en januari 2023 heeft Hollandia Archeologen, in opdracht van dhr S. van Dam van de gemeente Velsen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld en een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen (IVO-O) uitgevoerd voor een plangebied langs de Valckenhoeflaan in Santpoort-Noord (NH). Op dit perceel zullen flexwoningen worden gerealiseerd. De exacte plannen zijn nog niet bekend.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in jonge geologische afzettingen die pas tijdens het holoceen (vanaf 3.500 v. Chr.) zijn ontstaan. De bovengrond bestaat waarschijnlijk uit stuifzand en getijafzettingen.

Door het gebrek aan archeologische gegevens in de regio is de archeologische verwachting voornamelijk opgesteld aan de hand van geologische en historische gegevens. Deze resulteren in een middelhoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden afkomstig uit het neolithicum en een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden afkomstig uit de bronstijd tot en met de nieuwe tijd.

Aan de hand van de onderzoeksresultaten verkregen uit het booronderzoek kan worden gezegd dat het plangebied zich bevindt in een vlakte tussen kustduinen waar getijwerking en beperkte veengroei plaats heeft kunnen vinden. Er zijn verschillende potentiële niveaus te herkennen in de boringen. De potentiële niveaus betreffen het niveau van de oude duinen onder het veen, het niveau op het veen en in het stuifzand daarboven.

Advies

Er wordt geadviseerd om ofwel passende archeologische vervolgstappen uit te laten voeren wanneer graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden in de ongeroerde grond of een bouwplan te ontwikkelen/aan te passen die graafwerkzaamheden in de ongeroerde grond vermijden. De diepte tot waar geroerde grond is aangetroffen is te zien in afbeelding 15.

Bij het overschrijden van deze dieptes wordt geadviseerd een waarderend archeologisch onderzoek uit te laten voeren door middel van een proefsleuvenonderzoek (IVO-P, BRL SIKB 4003). Hiermee kan bepaald worden wat de aard, begrenzing en datering van de mogelijke vindplaatsen is en op basis hiervan vast te stellen of deze behoudenswaardig zijn.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport besluit of verdere stappen gewenst zijn dat kan afwijken van dit advies. Als er onverhoopt archeologische resten worden aangetroffen tijdens de werkzaamheden dan geldt voor de initiatiefnemer altijd de verplichting om dit te melden bij het bevoegd gezag, de gemeente Velsen.

LITERATUURLIJST

Archeologische Kroniek van Holland over 1988 en 1994.

Mulder, E.F.J. de, Geluk, M.C., Ritsema, I., Westerhoff, W.E. & Wong, T.E. (2003). *De ondergrond van Nederland*. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen-TNO, Utrecht.

Poulus, E. (2012). *Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven (IVO-P), Roos en Beeklaan 4, Santpoort-Noord*, Hollandia reeks nr. 420, Zaandijk.

Schnitker, J.C.H., 2022, *Plan van aanpak ten behoeven van een inventariserend veldonderzoek middels verkennende boringen voor een plangebied langs de Valckenhoeflaan te Santpoort-Noord*, Zaandijk.

Valk, L. van der (1996). *Coastal barrier deposits in the central Dutch coastal plain*, Haarlem, Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst 57, p. 133-200.

Vos, P. (2015). *Origin of the Dutch Coastal Landscape: Long-term landscape evolution of the Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series*, Barkhuis.

Websites

www.AHN.nl

ARCHIS3

www.dinoloket.nl

<https://noord-hollandsarchief.nl/>

PDOK

<https://rcewebgispublisher.nl>

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.topotijdreis.nl

BIJLAGEN

Inhoudsopgave

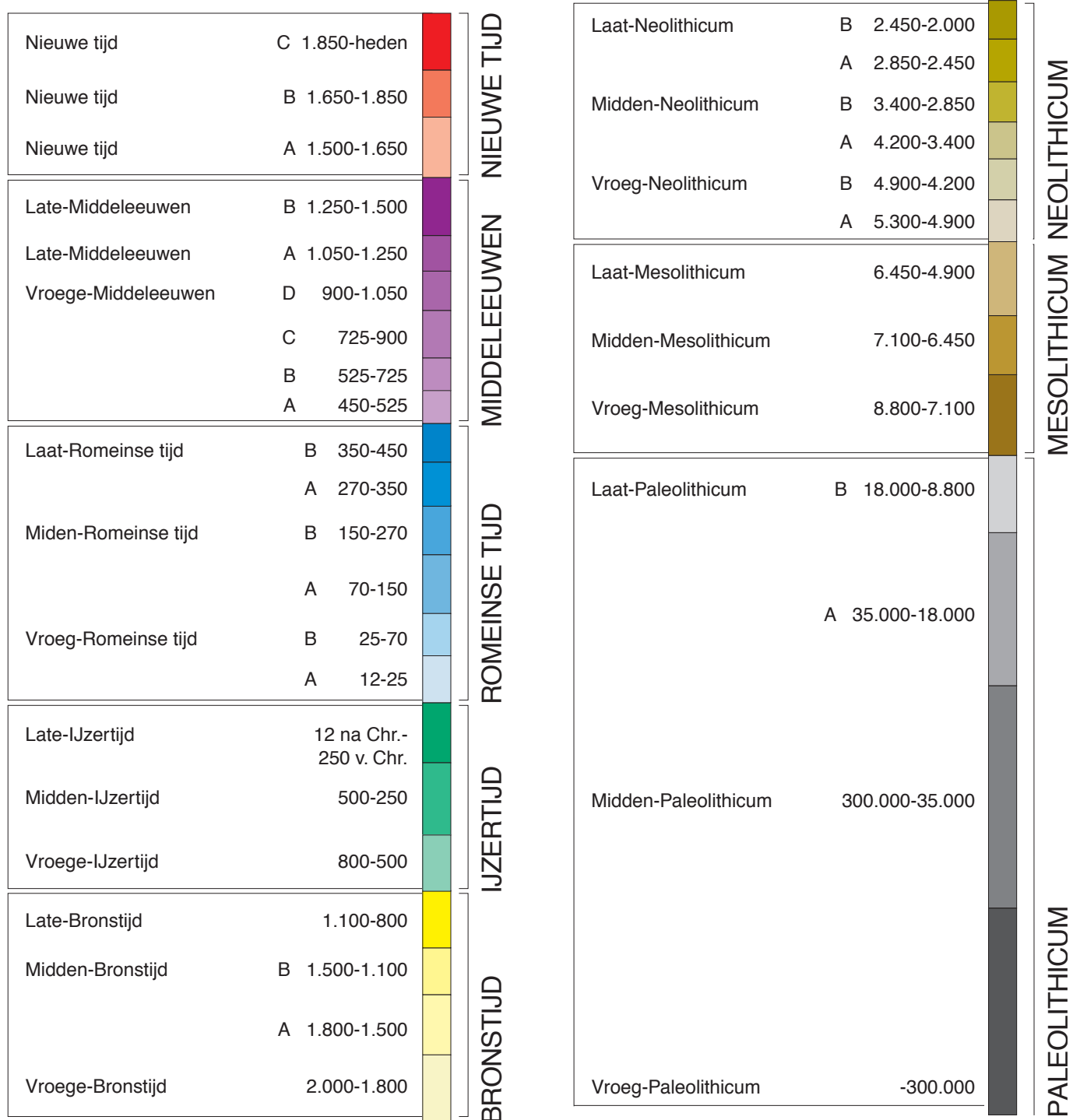
Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 2: Archeologisch stappenplan

Bijlage 3: Boorstaten

BIJLAGE 1: ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

34

BIJLAGE 2: ARCHEOLOGISCHE STAPPENPLAN

In het “stappenplan archeologie” wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-orderingsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- * Aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat in verband met het bepalen van het onderzoekskader.
- * Beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens.
- * Beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens.
- * Een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap.
- * Een impressie van de bewoningsgeschiedenis.
- * Beschrijven bekende archeologische waarden.
- * Archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan.
- * Archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden.
- * Beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden.
- * Aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking.
- * Aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart.
- * Rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolotraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapsgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA).

Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- * non-destructieve methoden: geofysische methoden ;
- * weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- * destructieve methoden: proefsleuven.

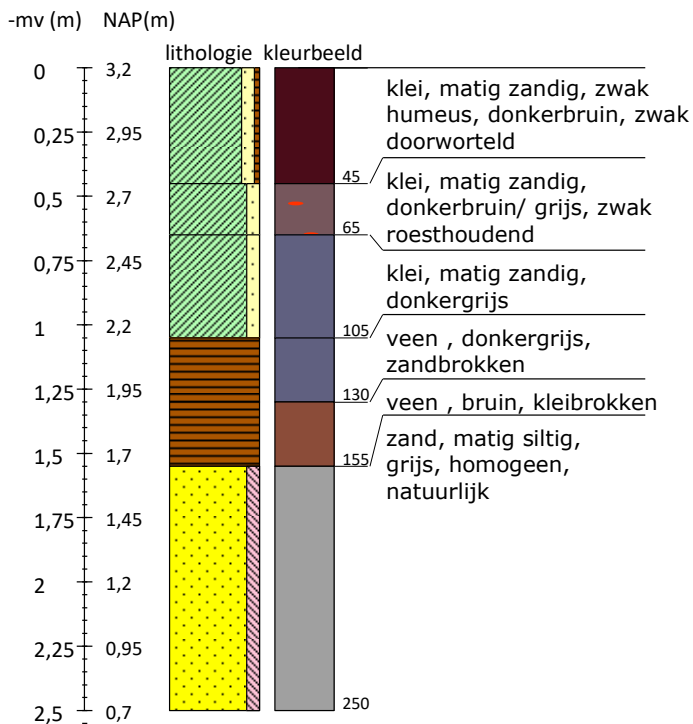
Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Nadere toelichting onderzoeksmethoden: 1 en 2: Bij non-destructieve methoden moet men denken aan elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden, eventueel in combinatie met remote sensing technieken.

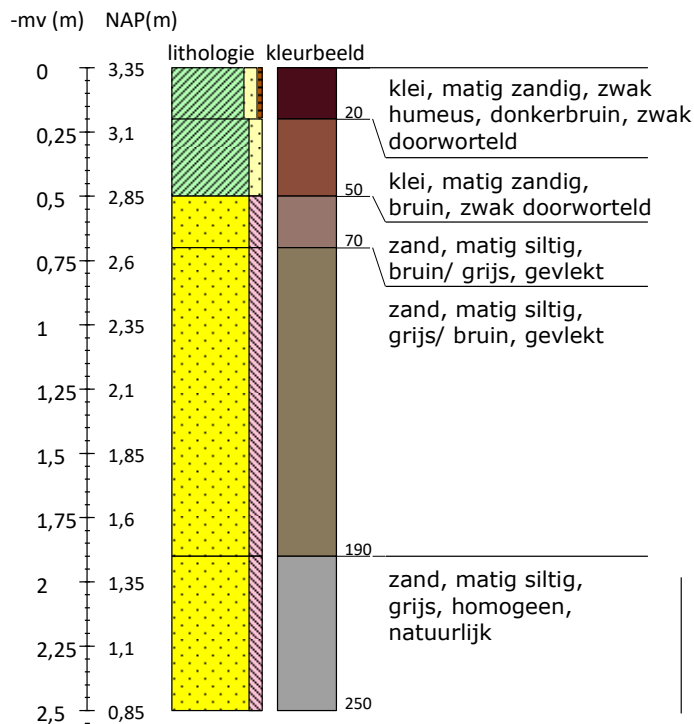
Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het "belopen" van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek . Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven. Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

BIJLAGE 3: BOORSTATEN

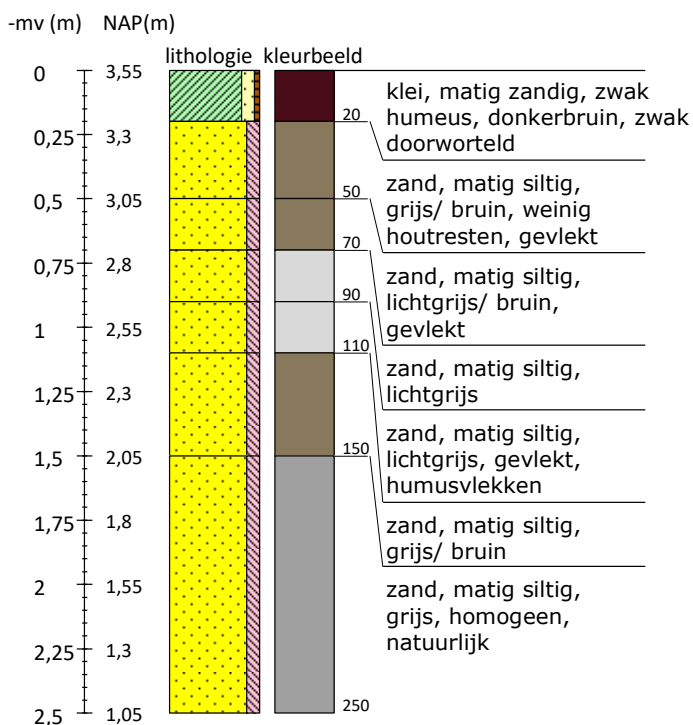
Boring 1 RD-coördinaten: 103873/494199

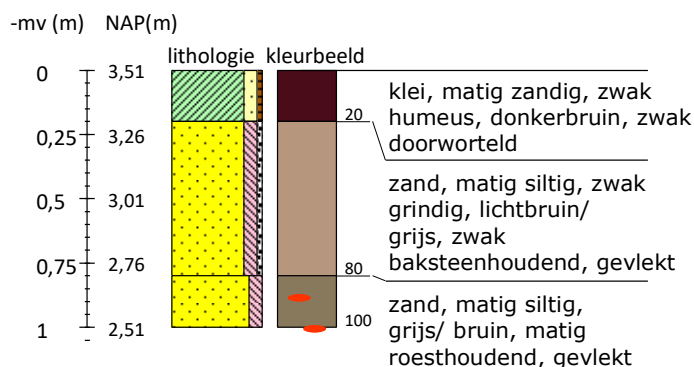
Boring 2 RD-coördinaten: 103924/494164

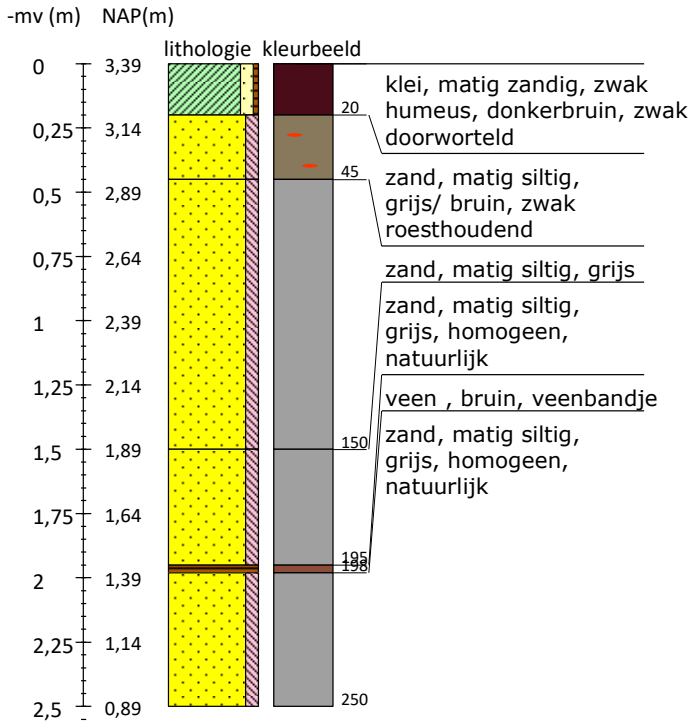
Boring 3 RD-coördinaten: 103922/494121

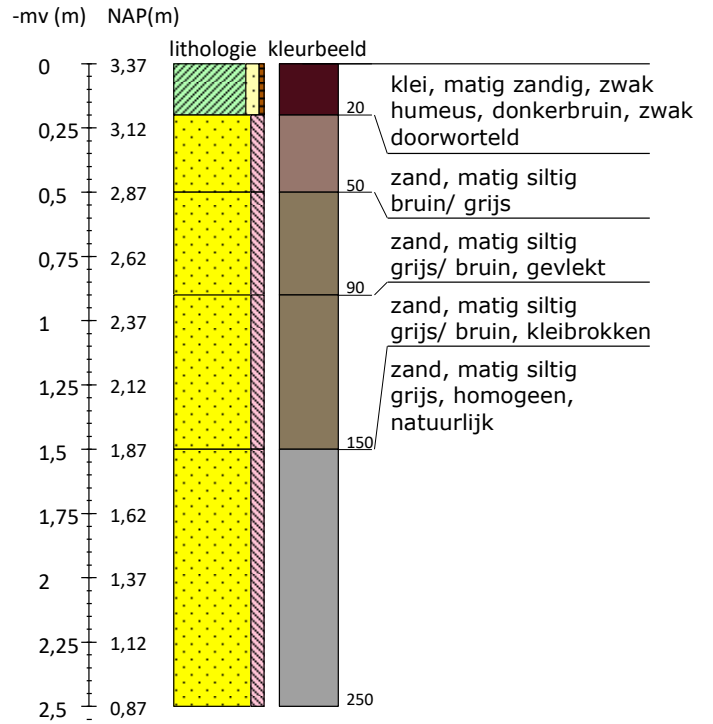
Boring 4 RD-coördinaten: 103900/494099

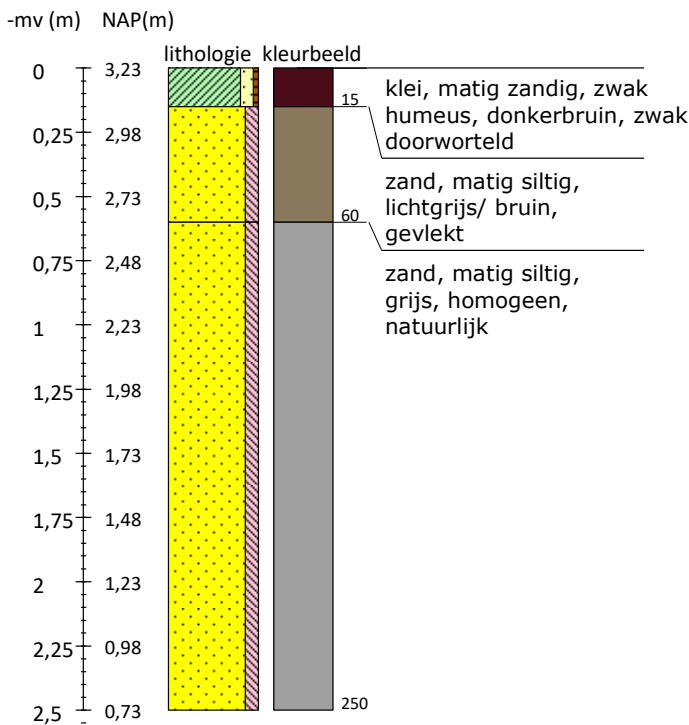
Boring 5 RD-coördinaten: 103859/494089

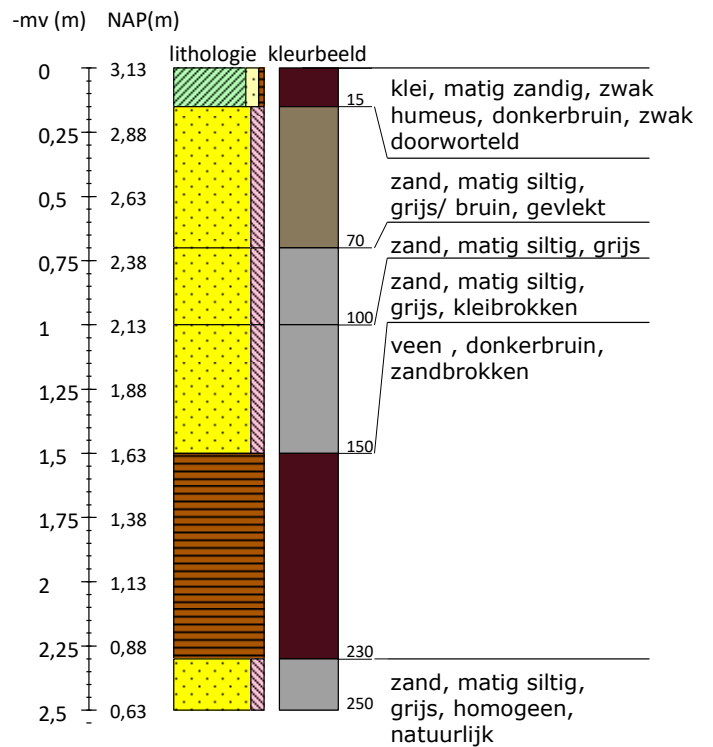
Boring 6 RD-coördinaten: 103877/494114

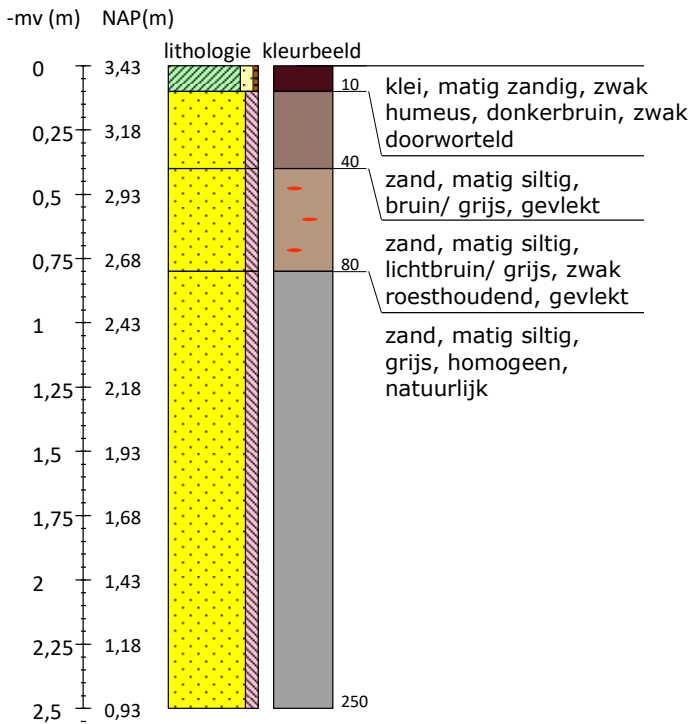
Boring 7 RD-coördinaten: 103874/494154

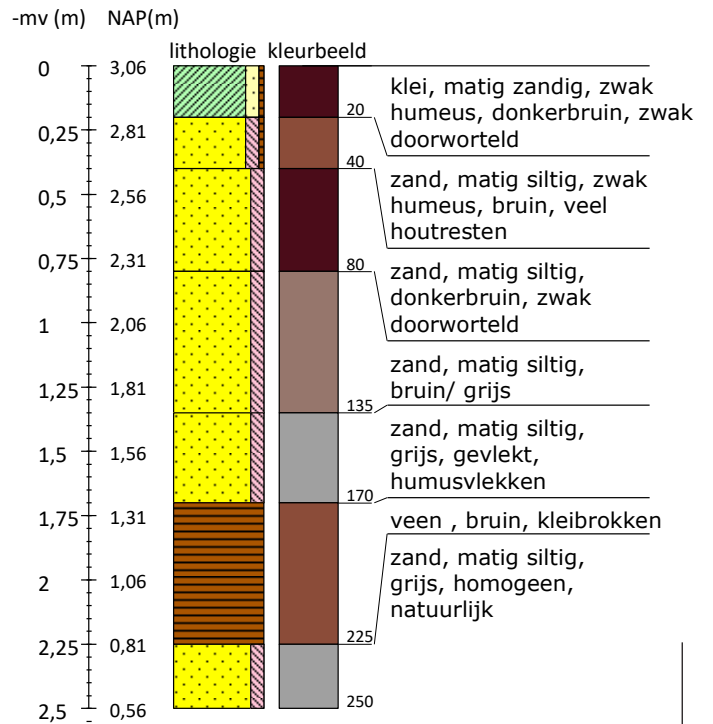
Boring 8 RD-coördinaten: 103821/494173

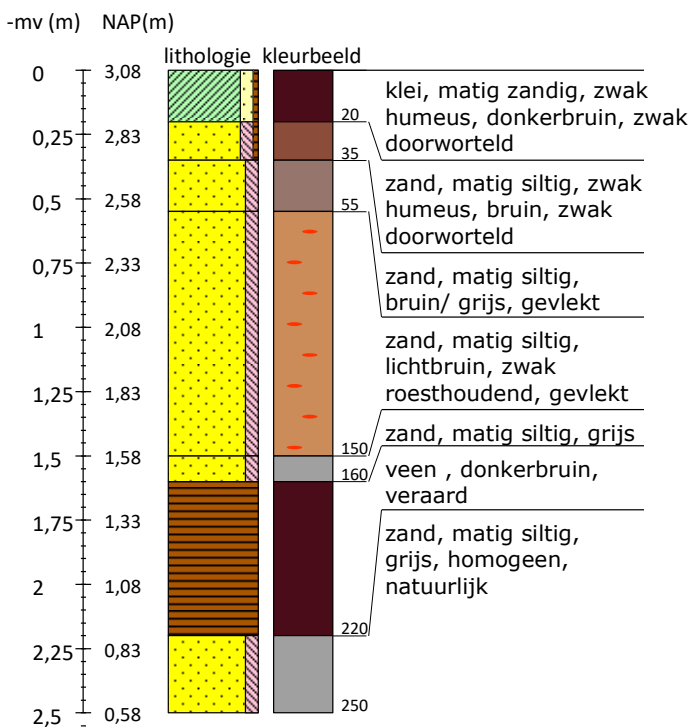
Boring 9 RD-coördinaten: 103809/494148

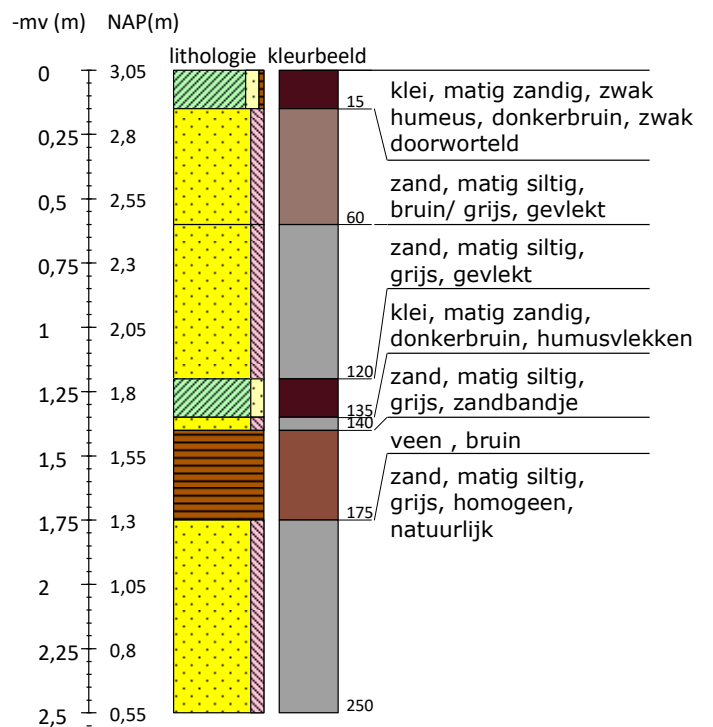
Boring 10 RD-coördinaten: 103802/494119

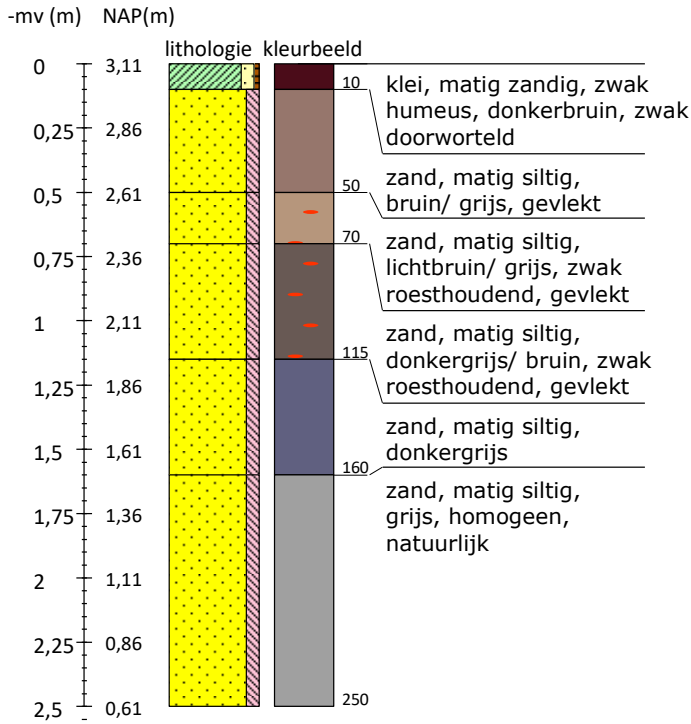
Boring 11 RD-coördinaten: 103766/494104

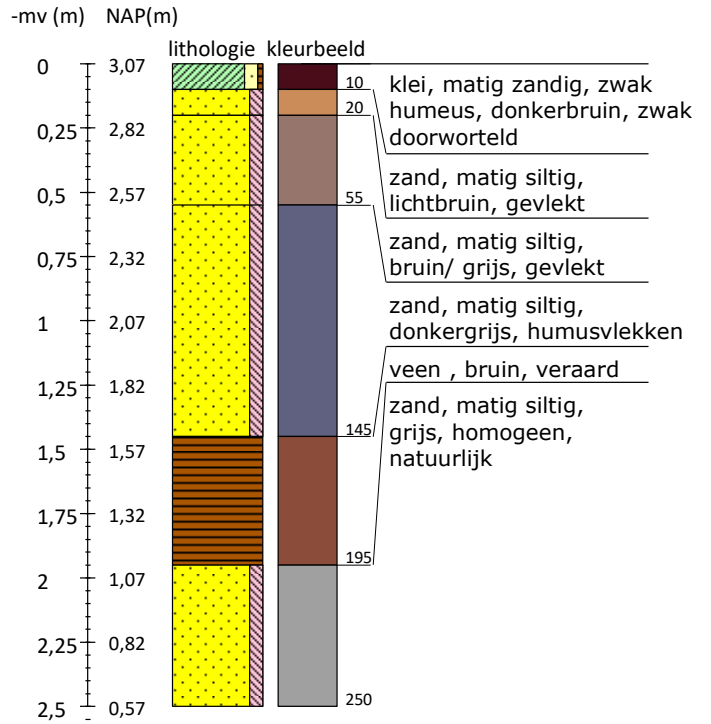
Boring 12 RD-coördinaten: 103720/494084

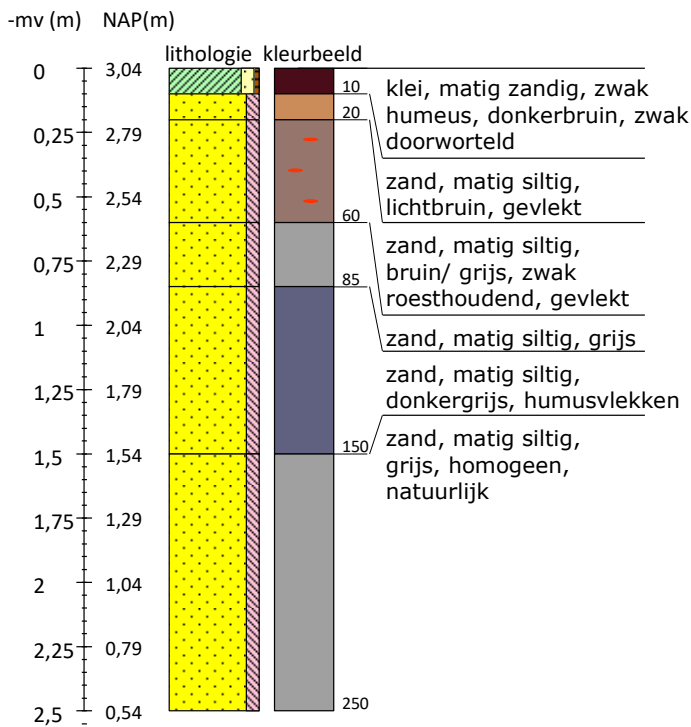
Boring 13 RD-coördinaten: 103713/494130

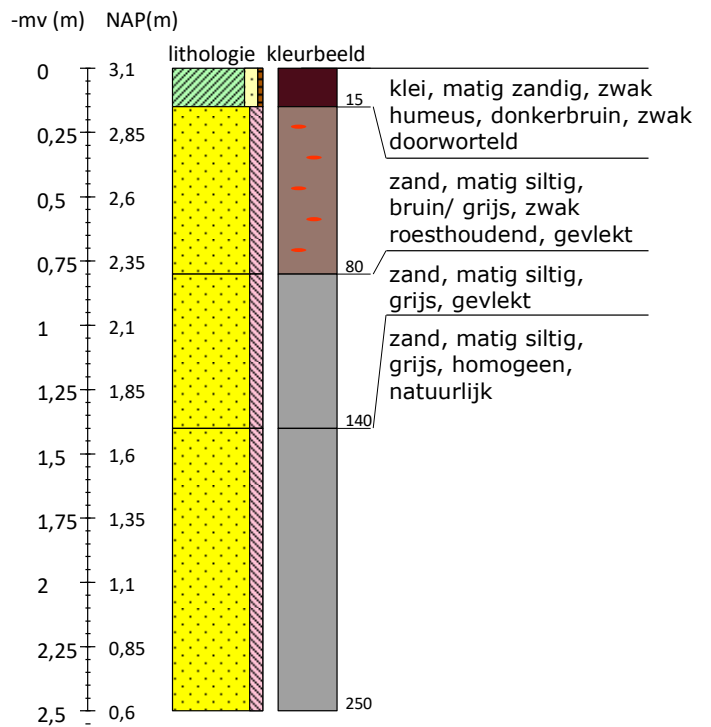
Boring 14 RD-coördinaten: 103745/494120

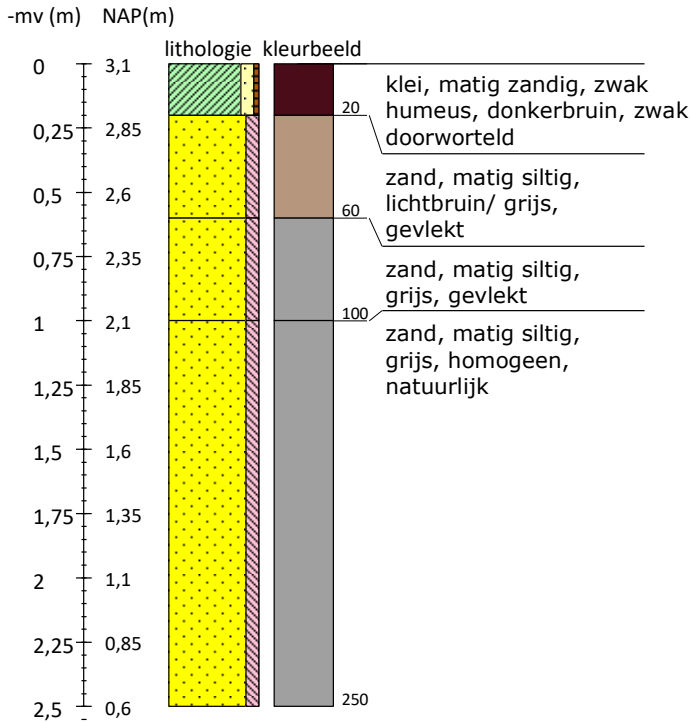
Boring 15 RD-coördinaten: 103743/494152

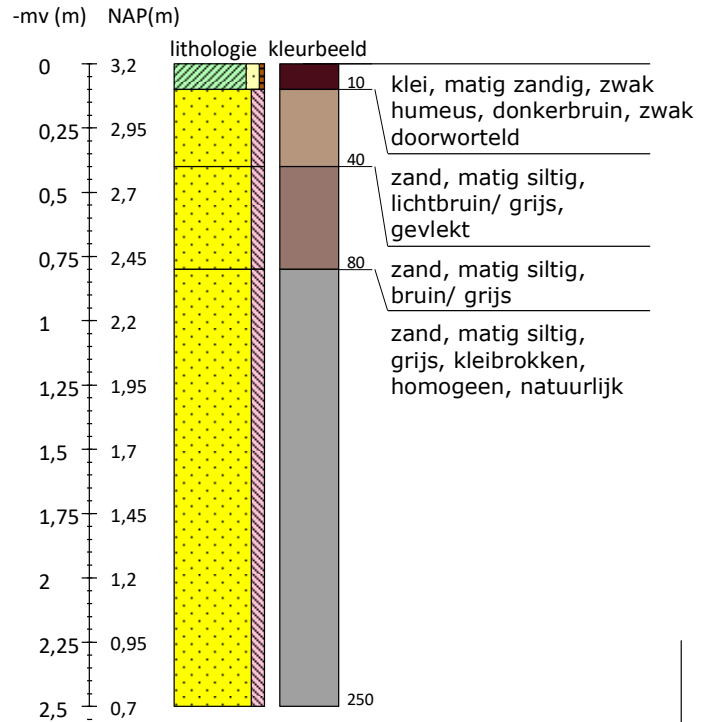
Boring 16 RD-coördinaten: 103730/494192

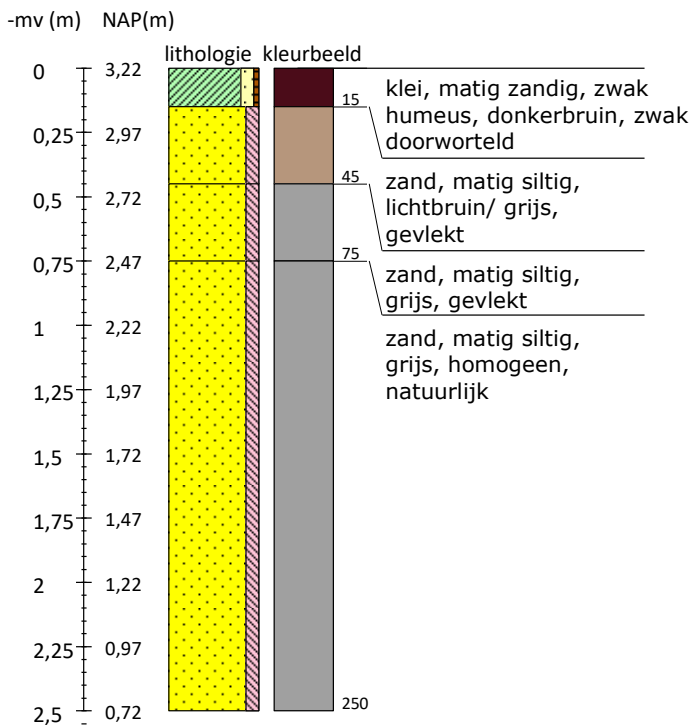
Boring 17 RD-coördinaten: 103779/494181

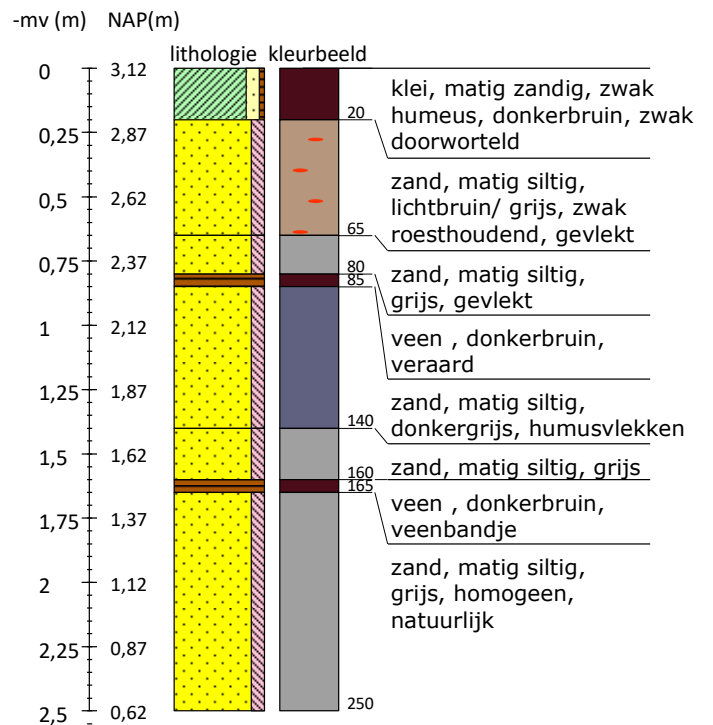
Boring 18 RD-coördinaten: 103748/494237

Boring 19 RD-coördinaten: 103803/494229

Boring 20 RD-coördinaten: 103850/494225

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zand Zand, zwak siltig Zand, matig siltig Zand, sterk siltig Zand, uiterst siltig Zand, kleilig	Veen Veen, mineraalarm Veen, zwak kleilig Veen, sterk kleilig Veen, zwak zandig Veen, sterk zandig	Zandmediaan uiterst fijn < 105 µm zeer fijn 105 - < 150 µm matig fijn 150 - < 210 µm matig grof 210 - < 300 µm zeer grof 300 - < 420 µm uiterst grof 420 - < 2000 µm Zandsortering goed gesorteerd D60/D10 < 1,8 matig gesorteerd D60/D10 1,8 < 3 slecht gesorteerd D60/D10 > 3	Boortype Edelmanboor ø 7 cm Edelmanboor ø 10 cm Edelmanboor ø 12 cm Edelmanboor ø 15 cm Guts ø 2 cm Guts ø 3 cm Riverside boor ø 7 cm
Klei Klei, zwak siltig Klei, matig siltig Klei, sterk siltig Klei, uiterst siltig Klei, zwak zandig Klei, matig zandig Klei, sterk zandig	Grind Grind, zwak zandig Grind, matig zandig Grind, sterk zandig Grind, uiterst zandig Grind, siltig	Inclusies/archeologische indicatoren (resten van planten, wortels, schelpen, wortels, hout, baksteen, puin, kolengruis, glas, aardewerk, houtskool, vuursteen, bot, fosfaat) weinig < 1% matig 1-10% veel > 10%	Mechanische boor ø 10 cm Mechanische boor ø 12 cm Mechanische boor ø 15 cm Mechanische boor ø 20 cm
Leem Leem, zwak zandig Leem, sterk zandig verstoord	Overige toevoegingen zwak humeus matig humeus sterk humeus zwak grindig matig grindig sterk grindig	Begrenzing onderliggende laag scherp overgangsgebied < 0,3 cm onscherp overgangsgebied 0,3 - < 3 cm diffuus overgangsgebied 3 cm - < 10 cm	Grondwaterstand GHG ▲ GWG ▼ GLG ◆
Kalkgehalte kalkloos geen opbruising, minder dan 0,5% CaCO ₃ kalkarm hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃ kalkrijk zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃		© Boorsten! - www.boorsten.nl	